

УДК 378.147

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ЯК ЧИННИК МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Галушчак І.Є., к. е. н.,
доцент кафедри обліку і аудиту
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

Статтю присвячено проблемі обґрунтування технологічного підходу як чинника модернізації професійної підготовки майбутніх економістів і використання педагогічних технологій у навчальному процесі вищої школи. У ній представлено різні підходи вчених до трактування ключових понять – «технологія», «освітня технологія», «педагогічна технологія» та «технологія навчання». Уточнено, що «педагогічна технологія» – це системний метод створення, застосування й визначення всього процесу навчання й засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, що своїм завданням вважає оптимізацію форм освіти. З'ясовано, що обов'язковими ознаками технологічного підходу є його реалізація через упровадження педагогічно обґрунтованої сукупності загальнонавчальних технологій, які мають чітку процесуальну структуру, визначені умови й етапи їх успішного застосування, прогнозовані результати, що підлягають кількісному та якісному оцінюванню. Особливу увагу звернено на неоднозначність у групуванні педагогічних технологій у сучасній вітчизняній дидактиці та професійній освіті. У статті зацентовано увагу на технологічному підході, історії використання терміна «технології», обґрунтовується вибір ефективних педагогічних технологій, що ґрунтується на потребі найповнішого взаємозв'язку потреб професійної освіти. Доведено, що використання новітніх технологій навчання ефективно впливає на якість підготовки фахівців економічної сфери діяльності. Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі спрямовуватимемо на розроблення методичного забезпечення реалізації технологічного підходу в навчанні майбутніх економістів.

Ключові слова: технологія, освітня технологія, технологічний підхід, професійна підготовка, майбутні економісти.

Статья посвящена проблеме обоснования технологического подхода как фактора модернизации профессиональной подготовки будущих экономистов и использования педагогических технологий в учебном процессе высшей школы. В ней представлены различные подходы ученых к трактовке ключевых понятий – «технология», «образовательная технология», «педагогическая технология» и «технология обучения». Уточнено, что «педагогическая технология» – это системный метод создания, применения и определения всего процесса обучения и усвоения знаний с учетом технических и человеческих ресурсов и их взаимодействия, своей задачей считает оптимизацию форм образования. Выяснено, что обязательными признаками технологического подхода является его реализация через внедрение педагогически обоснованной совокупности общих учебных технологий, которые имеют четкую процессуальную структуру, определенные условия и этапы их успешного применения, прогнозируемые результаты, подлежащие количественному и качественному оцениванию. Особое внимание обращено на неоднозначность в группировке педагогических технологий в современной отечественной дидактике и профессиональном образовании. В статье акцентировано внимание на технологическом подходе, истории использования термина «технологии», обосновывается выбор эффективных педагогических технологий, что основан на необходимости полной взаимосвязи потребностей профессионального образования. Доказано, что использование новейших технологий обучения эффективно влияет на качество подготовки специалистов экономической сферы деятельности. Перспективы дальнейших исследований в данном направлении видим в разработке методического обеспечения реализации технологического подхода в обучении будущих экономистов.

Ключевые слова: технология, образовательная технология, технологический подход, профессиональная подготовка, будущие экономисты.

Galushchak I.Ye. TECHNOLOGICAL APPROACH AS A FACTOR OF MODERNIZATION IN PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE ECONOMIST

The article is devoted to the problem of substantiation at the technological approach as a factor of modernization in the training of future economists with using pedagogical technologies in the educational process of higher education. It is found out that a truly successful specialist can become conditional if he carries out his professional activity not only better or faster than others, but also does otherwise, constantly developing and updating himself. That is why it is necessary to rebuild pedagogical consciousness and prepare students for work in conditions at severe competition. It presents different approaches of scientists to the interpretation of key concepts “technology”, “educational technology”, “pedagogical technology” and “technology teaching”. It is specified that “pedagogical technology” is a systematic method for the creation, application and definition

in the whole process of learning and mastering knowledge, taking into account technical and human resources and their interaction, which considers its task to optimize forms of education. It is revealed that the mandatory features of the technological approach is its implementation through the introduction of a pedagogically sound set of general educational technologies that have a clear procedural structure, defined conditions and stages of their successful application, predicted results that are subject to quantitative and qualitative evaluation. We understand the technological approach as a factor in the modernization of the professional training of students which are focusing on the demands of industrial practice. Its implementation is aimed at personal development and self-development of the future specialist, promotes professional and social mobility in accordance with modern requirements in the labor market. Particular attention is drawn to the ambiguity in the grouping of pedagogical technologies in modern native didactics and vocational education. The article focuses on the technological approach, the history of the use of the term “technology”, and justifies the choice of effective pedagogical technologies based on the need for the most complete interrelation of vocational education needs. The analysis of the results of the survey confirmed that future economists are not familiar with the technology of education and do not understand the need for their use in the educational process. It is proved that the use of advanced training technologies effectively influences the quality of training specialists in the field of economic activity. The prospects of further researches in this direction are determined.

Key words: *technology, educational technology, technological approach, professional training, future economists.*

Постановка проблеми. Соціально-економічні зміни в Україні, потреби забезпечення якості освіти відповідно до міжнародних вимог зумовлюють розроблення й реалізацію нових концептуальних підходів щодо підготовки майбутніх фахівців з економіки. Перехід до інформаційного суспільства, пріоритетом якого є підвищення ролі професіоналізму та творчих здібностей фахівців, зумовлює нові вимоги до підготовки економістів. Крім розвинених професійних якостей, вони повинні мати відповідні особисті здібності до управлінської діяльності, до налагодження ділових контактів, вміння жити й працювати в інформаційному світі, глобальній інформаційній мережі Інтернет. Швидкоплинні зміни в економіці, процеси глобалізації, що охопили майже весь світ, спричиняють невизначеність і слабку прогнозованість подій у різних сферах життя. Тимчасовість ринку праці стає моделлю майбутнього. По-справжньому успішним фахівець може стати за умови, якщо він здійснює свою професійну діяльність не тільки краще або швидше за інших, а й робить інакше, постійно розвиваючи й оновлюючи себе. Саме тому треба перебудувати педагогічну свідомість і готувати студентів до роботи в умовах жорсткої конкуренції.

На такі виклики часу система вищої освіти реагує не досить дієво. Реалізовувати завдання, що стоять перед вищою освітою на сучасному етапі, стає можливим за умови переходу «від парадигми викладання (передачі інформації, знань) до парадигми навчання (оволодіння компетенціями – необхідним потенціалом для діяльності), що передбачає суб'єкт-суб'єктну позицію викладача й студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові положення технологічного процесу навчання відображено у працях

А. Алексюка, В. Беспалька, Н. Борисової, М. Данилова, Я. Бурлаки, О. Мороза, Г. Селевка та інших учених.

Практичні аспекти технологічного підходу як у шкільній, так і в професійній освіті висвітлено в публікаціях С. Бондара, В. Євдокимова, М. Головка, В. Кукушина, О. Мірошніченко, Л. Момот, А. Насімчука, О. Пометун, Л. Піроженко, О. Падалки, С. Сисоевої та інших.

Проведено спеціальні дослідження, які присвячені упровадженню педагогічних технологій у професійну освіту (І. Богданова, П. Гусак, О. Євдокимов, О. Кіяшко, І. Смолюк та інші) та розгляду педагогічних технологій як засобу та умови підвищення ефективності професійної підготовки (О. Вербовська, І. Зязюн, А. Нісімчук, Н. Нічкало, О. Пехота, М. Ярмаченко та інші).

Постановка завдання. Обґрунтувати технологічний підхід як чинник модернізації професійної підготовки майбутніх економістів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Суттєвою ознакою сучасних інноваційних процесів у сфері навчання є їх технологізація. Історично поняття «технологія» у значенні науки про майстерність виникло у зв'язку з технічним прогресом.

«Технологія» (грец. *techne* – мистецтво, майстерність; *logos* – наука, закон) у перекладі означає «наука про майстерність». Історично поняття «технологія» виникло у зв'язку з розвитком технічного прогресу. Якщо пов'язати технологію з діяльністю, то структурно це матиме такий вигляд: діяльність → потреба → мета → мотив → мотивація → задача → прийом → дія → операція → результат. Таку саму структуру має і навчальна діяльність, до якої належать вищезгадані складові. Це свідчить про спільність виробничої та навчальної діяльності.

Останнім часом зміст цього поняття значно розширився. Сьогодні вже йдеться про інформаційні (інформатика та обчислювальна техніка), педагогічні (освіта), біологічні (фізіологія) технології систем тощо.

Відповідно до сучасних вимог, які диктує сьогодення, освітні навчальні заклади поступово переходять на технологічний етап розвитку. За визначенням ЮНЕСКО, «педагогічна технологія» – це системний метод створення, застосування й визначення всього процесу навчання та засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, що своїм завданням вважає оптимізацію форм освіти.

Поряд із поняттям «педагогічна технологія» з'явилися і його варіанти – «технологія навчання», «освітні технології», «педагогія в навчанні», «технології в освіті», що широко використовуються в психолого-педагогічній літературі.

Щоб визначитись у спільних і відмінних ознаках понять «освітня технологія», «технологія навчання», «педагогічна технологія», «навчальна технологія» та «загальнонавчальна технологія», порівняємо визначення їхньої сутності. Почнемо з терміна «освітня технологія» (технологія, що використовується в галузі освіти), який тлумачиться дещо ширше, ніж «педагогічна технологія» (стосується тільки педагогіки), оскільки освіта, як зазначає Г. Селевко, крім педагогічних аспектів, розглядає й інші, наприклад культурологічні, екологічні, медичні, соціальні тощо [4, с. 4]. Практично такого ж розуміння терміна «освітня технологія» дотримується й С. Сисоєва, яка називає його «генеральним щодо інших понять, які характеризують технологічність освітнього процесу» [5, с. 84].

Порівнюючи значення понять «педагогічна технологія» й «навчальна технологія», науковці дійшли висновку, що вживання терміна «педагогічна технологія» доцільно застосовувати до всіх розділів педагогіки (соціальної, дошкільної, сімейної, корекційної, педагогіки здоров'я тощо), а тому справедливим є висновок, що воно є ширшим, оскільки термін «навчальна технологія» використовується тільки в навчальному процесі [4, с. 5].

Педагогічні технології передбачають дві головні функції: застосування системного знання для вирішення практичних завдань і використання технічних засобів у навчальному процесі.

Поняття «педагогічна технологія» у психолого-педагогічній літературі вживається в різних аспектах: як напрям у дидактиці; технологічно розроблена навчаюча система; система методів і прийомів викладан-

ня; як модернізація дидактичної системи на основі вивчення та дослідження елементів, що її утворюють, тощо.

Визначаючи сутність поняття «педагогічна технологія», С. Сисоєва вказує, що його «реалізація безпосередньо відбувається у взаємодії педагога з учнями, а ця взаємодія характеризується взаємопов'язаними процесами навчання, учіння, виховання й розвитку учнів» [5, с. 84]. Це тлумачення, на наш погляд, засвідчує, що педагогічна технологія є також і засобом управління, що передбачає системні зміни в організації процесу навчання та спрямовується на гарантоване досягнення результату.

Ще складніше розмежовуються поняття «технологія навчання» й «навчальна технологія». Наприклад, у низці досліджень (Т. Назарова, В. Паламарчук, І. Смолюк, П. Сікорський, Д. Чернілевський та інші вчені) вказується, що термін «технологія навчання» є дещо вузьким, порівняно з терміном «навчальна технологія». Зокрема, П. Сікорський вважає, що перший передбачає розгляд конкретної технології, яка дає можливість добре навчати, тобто є високоефективною, тоді як другий є менш деталізованим і дає змогу розглядати різні технології навчання. При цьому автор визначає навчальну технологію як цілісний алгоритм організації ефективного засвоєння знань, умінь і навичок, що характеризується оптимальною комбінацією основних навчальних компонентів з урахуванням вимог наукової організації праці, збереження й зміцнення здоров'я суб'єктів навчання, забезпечує досягнення запланованих результатів [6, с. 231].

У дослідженні Т. Назарової використано термін «технологія навчання». Учений стверджує, що він відображає шлях засвоєння суб'єктом конкретного навчального матеріалу в межах теми, завдання й технології загалом (визначеного предмета) та в цьому значенні є близьким до окремої методики. Його ще називають дидактичною технологією [2, с. 20].

Вітчизняний дослідник В. Паламарчук вживає поняття «технологія навчально-виховного процесу», розуміючи під ним «моделювання його змісту, форм і методів відповідно до поставленої мети» [3, с. 55].

Аналіз педагогічної літератури та досвіду дає змогу підтвердити нашу думку про те, що в науці немає єдиного погляду на трактування термінів «освітня технологія», «педагогічна технологія», «технологія навчання», «навчальна технологія», однак їх застосування в практиці, як правило, пов'язане з інноваційними процесами в освіті.

Технологічний підхід ґрунтується на необхідності найповнішого взаємозв'язку

потреб професійної освіти. Це дає змогу викладачеві закладу вищої освіти структурувати навчальний матеріал й обирати способи діяльності майбутніх фахівців так, щоб усіх можна було залучити до активного процесу пізнання з гарантованим досягненням очікуваних результатів.

Обов'язковими ознаками технологічного підходу є його реалізація через упровадження педагогічно обґрунтованої сукупності загальнонавчальних технологій, які мають чітку процесуальну структуру, визначені умови й етапи їх успішного застосування, прогнозовані результати, що підлягають кількісному та якісному оцінюванню.

Технологічний підхід ми розуміємо як чинник модернізації професійної підготовки студентів з орієнтацією на запити виробничої практики. Його упровадження спрямоване на особистісний розвиток і саморозвиток майбутнього фахівця, сприяє професійній і соціальній мобільності відповідно до сучасних вимог на ринку праці.

Зміни у змісті та методах навчання студентів, пов'язані з реалізацією технологічного підходу, дають змогу майбутнім економістам, по-перше, засвоювати знання про суть загальнонавчальних технологій; по-друге, оволодівати загальним алгоритмом їх застосування з огляду на специфіку кожної; по-третє, моделювати, проводити та аналізувати навчання за різними загальнонавчальними технологіями; по-четверте, виявляти бажання організовувати технологічний процес навчання в закладах вищої освіти.

Доля педагогічних інновацій у сучасних закладах освіти, як зазначають В. Сластьонін і Л. Подимова, досить часто залежить від суб'єктивного ставлення викладача. Опанування інноваційними технологіями, на думку цих авторів, – це дидактичне прогнозування, особистісне оцінювання та інтерпретація. Саме тому непідготовленість викладачів до використання нововведень у навчальному процесі й стає головною перешкодою. На думку вчених, поняття «особистісна підготовленість викладача до нововведень» є системоутворюючим і креативним фактором професійної культури викладача [7].

Особливо важливим для нашого дослідження є аналіз наукових праць, які присвячені питанням упровадження педагогічних технологій у професійній освіті (І. Богданова, П. Гусак, О. Євдокимов, О. Кіяшко, І. Манькусь, І. Смолюк та інші).

Наприклад, у дослідженні І. Богданової виявлено суть інноваційних технологій у теорії та практиці підготовки фахівця, що забезпечує результативність навчання сту-

дентів та готує їх до подальшої професійної діяльності [1].

Неабиякий інтерес для нашої роботи мають результати дослідження І. Смолюка, оскільки теоретично обґрунтовано необхідність розвитку особистісно-орієнтованих педагогічних технологій у вищих закладах освіти. Автор розкриває особливості навчально-пізнавальної діяльності в підготовці висококваліфікованих спеціалістів, зважаючи на завдання вдосконалення національної освіти. При цьому, що є важливим для нашого дослідження, автор детально розкриває основні шляхи реалізації педагогічних технологій, котрі впливатимуть на підготовку високоякісного, творчого фахівця [8].

У зв'язку з модернізацією вищої школи в системі підготовки майбутніх фахівців відбуваються кардинальні зміни в доборі організаційних форм й ефективних методів, спрямованих на соціальне партнерство між викладачем і студентом. Упровадження в освітній процес інноваційних, інформаційних і сучасних педагогічних технологій уможливить розв'язати ті важливі завдання, що ставить перед майбутніми фахівцями суспільство, наблизити навчання до реальних умов професійної діяльності.

Водночас зазначимо, що в педагогічній теорії поки що не досить чітко визначено критерії, за якими має оцінюватися ефективність педагогічної технології та здійснюватися її корекція.

З метою з'ясування рівня знань студентів четвертого курсу спеціальності «Облік і оподаткування» про технології, що використовуються в навчальному процесі, було запропоновано такі питання:

1. Що таке навчальна технологія?
2. Що ви знаєте про інформаційні технології навчання?
3. Які ви знаєте ігрові технології навчання?
4. Чи доводилось вам використовувати проектну технологію в навчанні?

З відповідей на перше запитання з'ясувалось, що лише 15% студентів четвертого курсу намагались пояснити значення поняття «навчальна технологія». Кращими були відповіді щодо інформаційних технологій навчання: 65% студентів назвали всі інформаційні технології, які використовуються в навчальному процесі. Відповіді на третє запитання розділились майже порівну: 52% студентів назвали більше ніж п'ять і 48% менше ніж п'ять ігрових технологій навчання. Натомість лише 23% студентів використовували проектну технологію у своїй навчальній діяльності.

Аналізуючи результати анкетування, можна стверджувати, що майбутні економі-

сти не досить обізнані з технологіями навчання та не розуміють необхідність їх використання в навчальному процесі.

Висновки з проведеного дослідження. Використання новітніх педагогічних технологій дає змогу стверджувати, що всі вони не є самоціллю, однак допомагають кардинально змінити навчальну мотивацію студентів, розвивають їхню пізнавальну активність, самостійність і здатність до творчості, що, у свою чергу, є важливою умовою формування професійної компетентності майбутніх фахівців.

Подальші наукові розвідки в цьому напрямі спрямовуватимемо на розроблення методичного забезпечення реалізації технологічного підходу в навчанні майбутніх економістів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Богданова І.М. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів на основі застосування інно-

ваційних технологій: дис. ... д. пед. н.: спец. 13.00.04. Одеса, 2003. 438 с.

2. Назарова Т.С. Педагогические технологии: новый этап эволюции? Педагогика. 1997. № 3. С. 20–27.

3. Паламарчук В.Ф., Рудківська С.І. Від творчої особистості – до нових технологій навчання. Рідна школа. 1998. № 2. С. 52–61.

4. Селевко Г.К. Альтернативные педагогические технологии. М.: НИИ школьных технологий, 2005. 224 с.

5. Сисоева С.О. Освіта і особистість в умовах постіндустріального світу: монографія. Хмельницький: ХГПА, 2008. 323с.

6. Сікорський П.І. Теорія і методика диференційованого навчання в середніх загальноосвітніх і професійних навчальних закладах: дис. ... д. пед. н.: спец. 13.00.04. К., 2001. 450 с.

7. Слестенин В.А., Подымова Л.С. Готовность педагога к инновационной деятельности. Педагогическое образование и наука. 2006. № 1. С. 32–37.

8. Смолюк І.О. Розвиток педагогічних технологій у вищих закладах освіти (теорія і практика): автореф. дис. ... д. пед. н.: спец. 13.00.01 «Теорія і історія педагогіки». К., 1999. 35 с.

УДК 005.336.2(045):796.011.1

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОСОБИСТІСНОГО І ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДІВ ЯК ГАРАНТІЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Денисенко Н.Г., к. пед. н.,
доцент кафедри здоров'я людини та фізичної реабілітації
Академія рекреаційних технологій і права

Марчук С.С., к. пед. н.,
завідувач кафедри психолого-педагогічних дисциплін
Луцький педагогічний коледж

У статті порушено проблему застосування різних підходів у системі підготовки майбутніх учителів фізичної культури, кожен з яких має переваги та недоліки. Здійснено спробу довести, що існуючі концепції стилів навчання в закладах фізкультурного спрямування багато в чому пов'язані між собою. Тому в статті розкрито суть актуальних концепцій взаємозв'язку особистісного і діяльнісного підходів як складників у формуванні професійної мобільності майбутніх учителів фізичної культури. Розглянуто аспекти діяльності та активності вчителя означеного фаху (спосіб мислення, тип обмірковування, структура інтелекту, підхід до навчання, спосіб прийняття рішень, тип та кар'єрний тип індивідуальності тощо) в різноманітних комбінаціях.

Ключові слова: *підготовка, майбутній вчитель фізичної культури, діяльність, активність, професійна мобільність.*

В статтю затронута проблема применения различных подходов в системе подготовки будущих учителей физической культуры, каждый из которых имеет свои преимущества и недостатки. Предпринята попытка доказать, что существующие концепции стилей обучения в учреждениях физкультурного направления во многом связаны между собой. Поэтому в статье раскрыта суть актуальных концепций взаимосвязи личностного и деятельностного подходов как составляющих в формировании профессиональной мобильности будущих учителей физической культуры. Рассмотрены аспекты деятельности и активности учителя указанной специальности (способ мышления, тип обдумывания, структура интел-